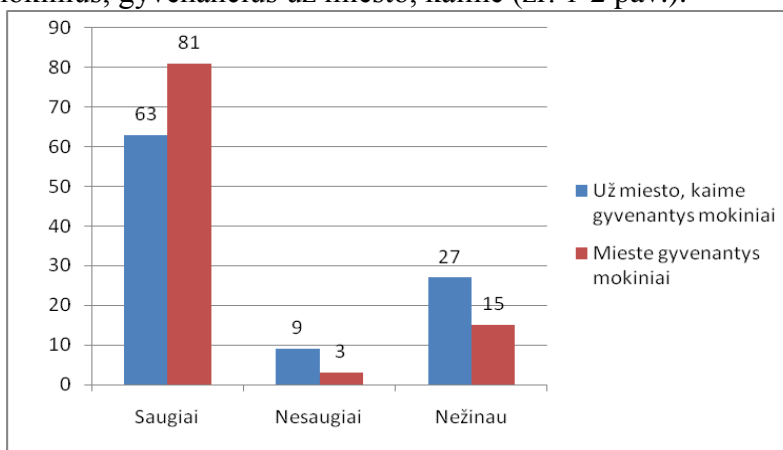

2010 M. PAAUGLIŲ PATYČIŲ PAPLITIMO TYRIMAS

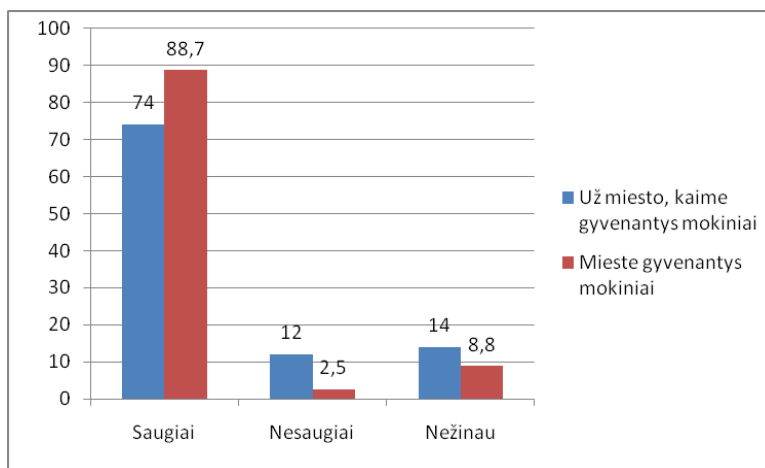
Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras 2010 m. spalio-lapkričio mėn. atliko 11-16 metų paauglių patyčių paplitimo tyrimą. Utenos rajono mokyklose buvo išdalinta 500 anketų, o tyrime dalyvavo 492 mokiniai, atitinkantys tyrimo tikslinę grupę. Buvo apklausti 171 mergaitė ir 147 berniukai, gyvenantys mieste, bei 87 mergaitės ir 87 berniukai, gyvenantys už miesto, kaime.

Patyčias (priekabiavimą) galima apibūdinti kaip „*tyčinį pasikartojantį neigiamą (nemalonų arba skausmingą) vieno ar kelių asmenų elgesį, nukreiptą prieš asmenį, kuriam sunku pačiam apsiginti*“.¹ Patyčios yra vienas iš pagrindinių veiksnių, smarkiai žalojančių vaikų psichikos sveikatą ir trukdančių saugiai jaustis mokykloje, namuose, gatvėje. Patyčios skirstomos į *tiesiogines* (fizinės, žodinės), kai vaikas yra puolamas atvirai, ir *netiesiogines* (vaikas skaudinamas nenaudojant tiesioginės agresijos).²

Nors apie patyčias Lietuvoje labai daug kalbama, kai kurie mokiniai vis dar nežino, kas yra patyčios, ir nemano, jog jie tyčiojasi ar iš jų yra tyčiojami. Lyginant mieste ir už miesto, kaime gyvenančių mokinių atsakymus, pastebėta, jog mokiniai, gyvenantys mieste, mokykloje ar klasėje jaučiasi saugesni už mokinius, gyvenančius už miesto, kaime (žr. 1-2 pav.).

1 pav. Už miesto, kaime ir mieste gyvenančių mokinių atsakymai į klausimą, ar savo mokykloje jaučiasi saugiai (proc.). Pastaba: 1 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių bei 1 proc. mieste gyvenančių respondentų į šį klausimą neatsakė.

2 pav. Už miesto, kaime ir mieste gyvenančių mokinių atsakymai į klausimą, ar savo klasėje jaučiasi saugiai (proc.).

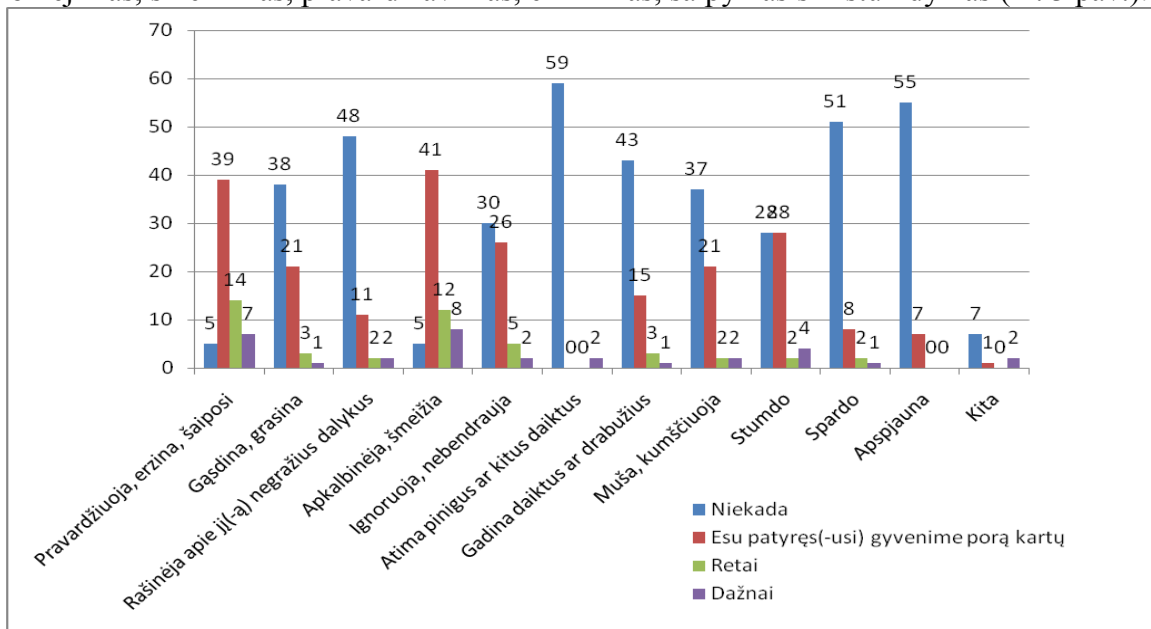
¹ Dan Olweus. *Patyčios mokyklose, faktai ir intervencija*. Modernūs požiūriai į patyčių ir smurto prevenciją mokyklose. Tarptautinės konferencijos pranešimai, 2007 m. gruodžio 6–7 d.

² Švietimo problemos analizė. Patyčios Lietuvos mokyklose: problemos ir jų sprendimo būdai. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras: Vilnius, 2009, Nr.11(39).

Už miesto, kaime gyvenantys mokiniai taip pat dažniau nei mieste gyvenantys yra dėl patyčių nenuėję į mokyklą (atitinkamai 9 ir 5 proc.), pamokas (11 ir 6 proc.) ar vengę vietų mokykloje (26 ir 23 proc.).

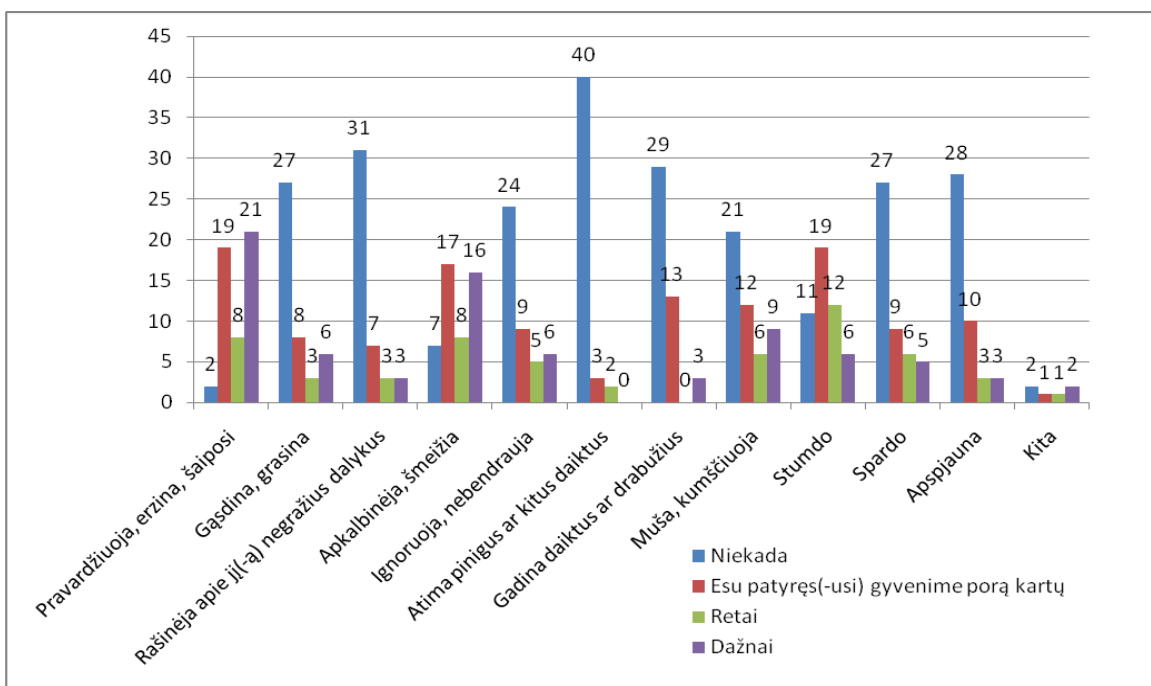
13 proc. mieste ir 21 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių patiria mokykloje patyčias. 10 proc. respondentų nežino, ar iš jų tyčiojasi kiti mokiniai. Tyrimų duomenys rodo, kad berniukai dažniau nei mergaitės tampa patyčių objektu (7 proc. berniukų, gyvenančių mieste, bei 11 proc., gyvenančių už miesto, kaime, lyginant su 6 proc. mieste gyvenančių mergaičių bei 10 proc. už miesto, kaime).

Ir mieste, ir už miesto, kaime gyvenantys mokiniai kenčia tiek nuo tiesioginių fizinių, tiek nuo netiesioginių verbalinių patyčių. Pastebėta, kad tarp mieste gyvenančių mokinių paplitę apkalbinėjimas, šmeižimas, pravardžiavimas, erzinimas, šaipymasis ir stumdymas (žr. 3 pav.).

3 pav. Mieste gyvenančių mokinių, patiriančių įvairias patyčių formas, skaičius ir patyrimo dažnumas (abs. skaičiais)

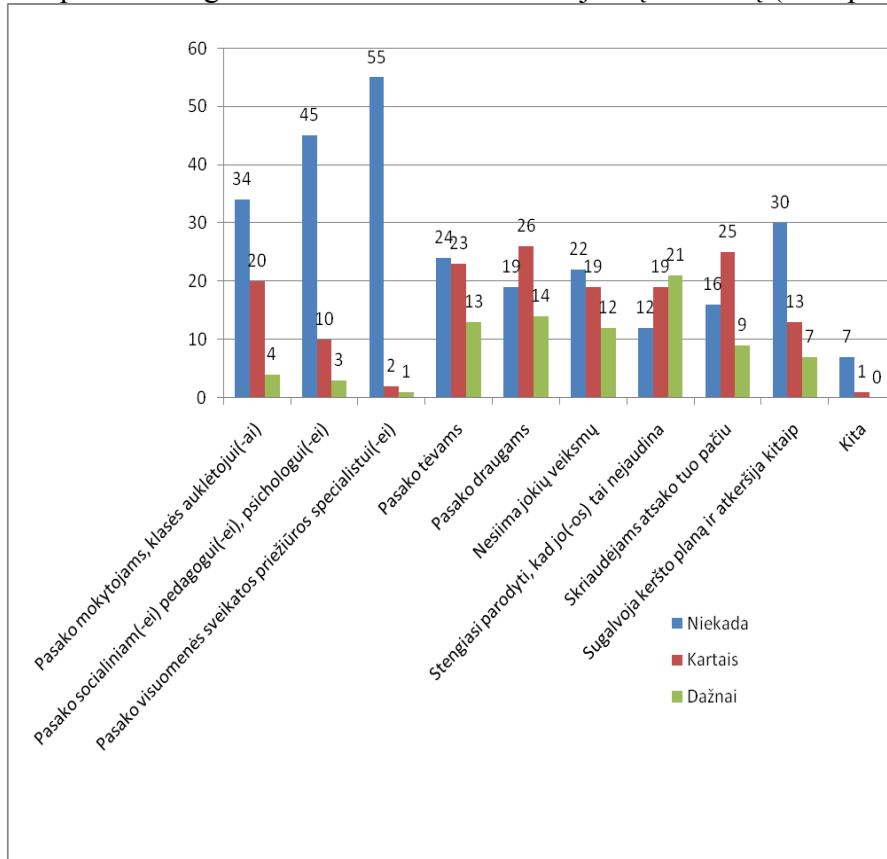
Tarp už miesto, kaime gyvenančių mokinių be apkalbinėjimo, šmeižimo, pravardžiavimo, erzinimo bei šaipymosi paplitęs ir mušimas, kumščiajimas (žr. 4 pav.).

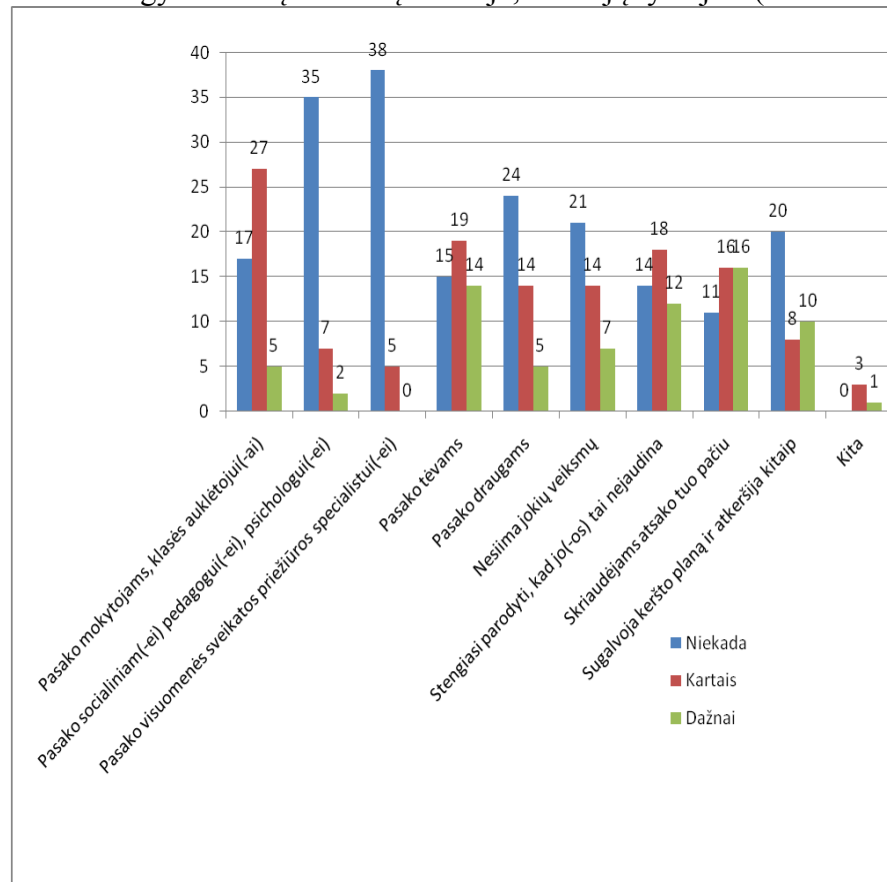
4 pav. Už miesto, kaime gyvenančių mokinių, patiriančių įvairias patyčių formas, skaičius ir patyrimo dažnumas (abs. skaičiais)

Dažniausios patyčių vietos, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos (mieste ar už miesto), nesiskiria. Tai yra mokyklos koridorius, klasė bei mokyklos kiemas, teritorija.

Dažniausiai mieste gyvenantys mokiniai patyčių atveju stengiasi parodyti, kad tai jų neįaudina, pasako apie tai draugams ar tėvams arba nesiima jokių veiksmų (žr. 5 pav.).

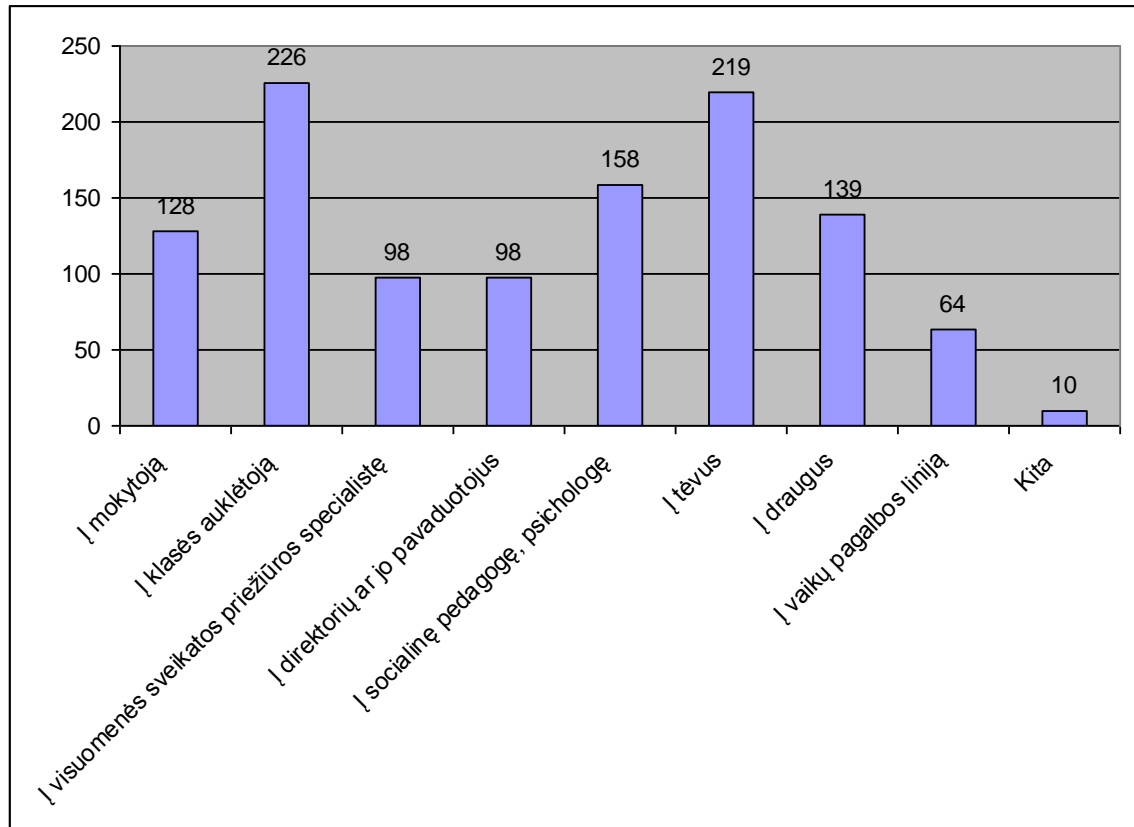
5 pav. Mieste gyvenančių mokinių reakcija, kai iš jų tyčiojasi (abs. skaičiais)

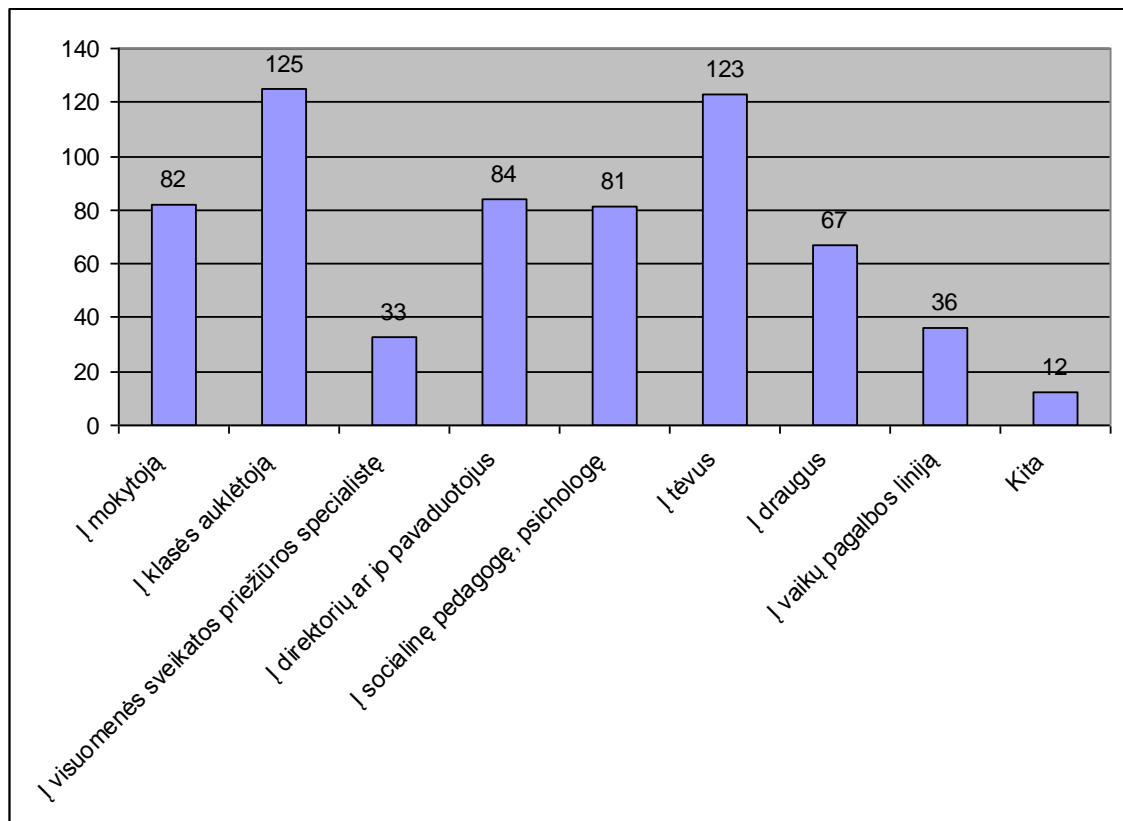
6 pav. Už miesto, kaime gyvenančių mokinių reakcija, kai iš jų tyčiojasi (abs. skaičiais)

Už miesto, kaime gyvenantys mokiniai patyčių atveju dažniausiai atsako tuo pačiu, pasako tėvams arba stengiasi parodyti, kad tai jų nejaudina (žr. 6 pav.).

Tiek mieste, tiek už miesto, kaime gyvenantys mokiniai patyčių atveju kreipiasi(-ųsi) į klasės auklėtoją ar tėvus (žr. 7-8 pav.).

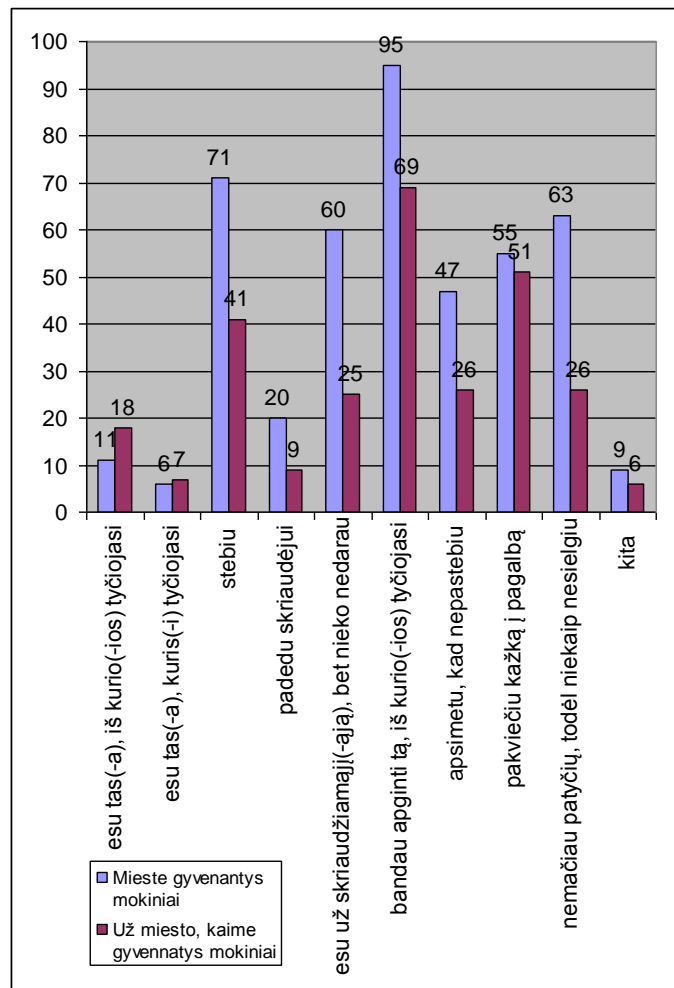
7 pav. Mieste gyvenančių respondentų atsakymai, į ką gali (galėtų) kreiptis pagalbos, jeigu iš jo(-os) tyčiojasi (tyčiotųsi) (abs. skaičiais)

8 pav. Už miesto, kaime gyvenančių respondentų atsakymai, į ką gali (galėtų) kreiptis pagalbos, jeigu iš jo(-os) tyčiojasi (tyčiotųsi) (abs. skaičiais)

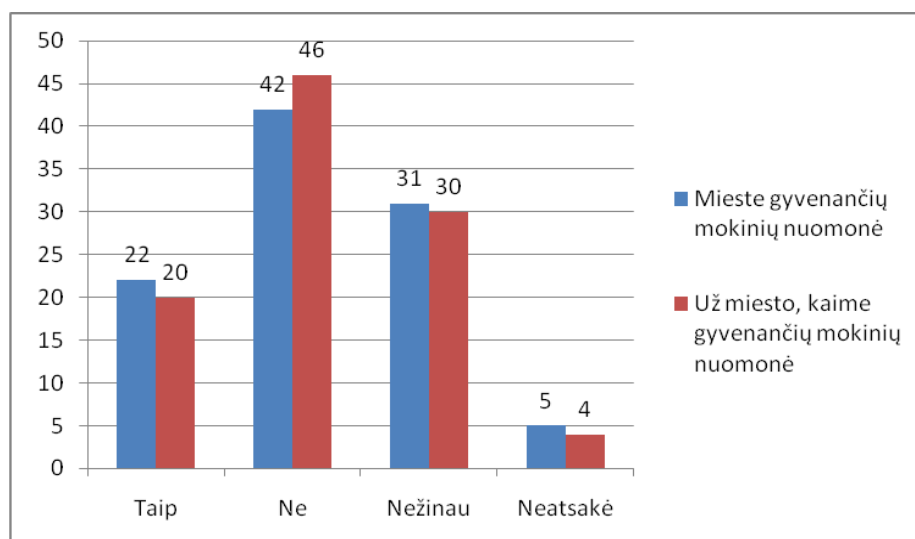
Remiantis respondentų atsakymais, galima teigti, jog 13 proc. mieste ir 14 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių tyčiojasi iš kitų, o atitinkamai 8 proc. ir 10 proc. nežino, ar tyčiojasi. Dažniausi tyčiojimosi būdai: pravardžiavimas, erzinimas, šaipymasis, apkalbinėjimas, šmeižimas, ignoravimas, nebendravimas, nepriėmimas į bendrą veiklą, stumdymas.

Jei mokykloje vyksta patyčios, mokiniai dažniausiai bando apginti tą, iš kurio(-ios) tyčiojasi (žr. 9 pav.).

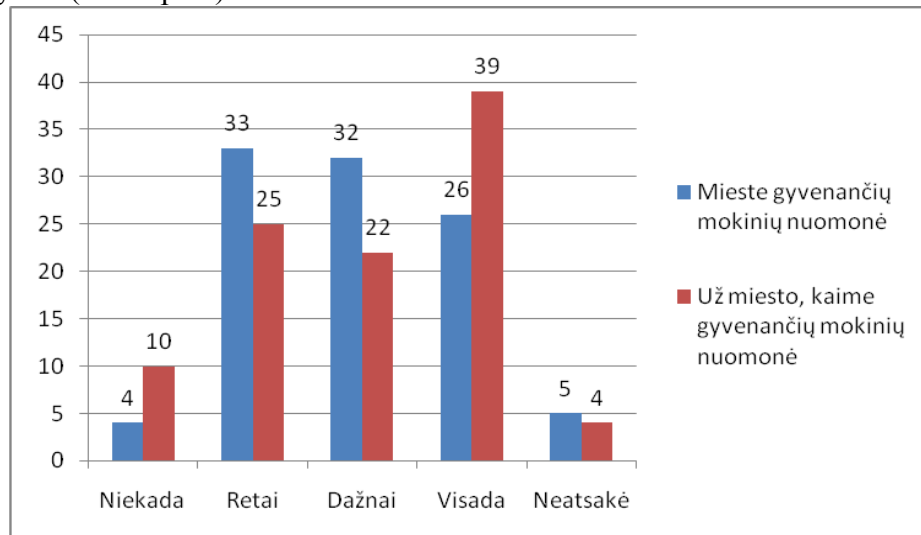
9 pav. Mokinių elgesys, kai mokykloje vyksta patyčios (abs. skaičiais)

Dauguma mokinių (42 proc. mieste gyvenančių ir 46 proc. už miesto, kaime) mano, jog mokytojai nesityčioja iš mokinių (žr. 10 pav.).

10 pav. Mokinių nuomonė, ar mokytojai tyčiojasi iš mokinių (proc.)

Dauguma mokinių mano, jog, jei mokytojas mato, kad yra tyčiojamas iš kurio nors mokinio, jis stabdo patyčias (žr. 11 pav.)

11 pav. Mokinių nuomonė, ar mokytojas stabdo patyčias, kai mato, jog yra tyčiojamas iš mokinio (proc.)

75 proc. mieste ir 77 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių mano, jog patyčios yra nenormalus reiškinys. Taip pat 77 proc. mieste ir 74 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių mano, jog reikia pranešti suaugusiesiems, jei iš jų tyčiojasi. Apie vaiką, kuris tyčiojasi iš kitų mokinių, praneštų kiek mažiau – 67 proc. mieste ir 68 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių.

Apibendrinant galime teigti, jog:

1. mokiniai, gyvenantys mieste, mokykloje ar klasėje jaučiasi saugesni už mokinius, gyvenančius už miesto, kaime;
2. 13 proc. mieste ir 21 proc. už miesto, kaime gyvenančių mokinių patiria mokykloje patyčias. 10 proc. respondentų nežino, ar iš jų tyčiojasi kiti mokiniai;
3. ir mieste, ir už miesto, kaime gyvenantys mokiniai kenčia tiek nuo tiesioginių fizinių, tiek nuo netiesioginių verbalinių patyčių;
4. dažniausios patyčių vietos yra mokyklos koridorius, klasė bei mokyklos kiemas, teritorija.

Tyrimo duomenis analizavo ir apibendrino
Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
Visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė
Evelina Narkevičiūtė-Petravičienė, tel. (8 389) 51867.